

Критерії, показники та рівні готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевих закладах вищої освіти

Федір Загура¹

Опубліковано	Секція	УДК
23.06.2023	Освіта/Педагогіка	378.14

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8068306>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена проблемі визначення критеріїв, показників та рівнів готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевих закладах вищої освіти. Проведено аналіз науково-педагогічної літератури, висвітлюючи проблеми конкретизації сутності понять «критерій», «показник», «рівень готовності». Метою статті є висвітлення результатів дослідження, присвяченого визначенню критеріїв, показників та рівнів готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевих закладах вищої освіти. Сформованість компонентів готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевих закладах вищої освіти запропоновано оцінювати відповідно до мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, операційно-діяльнісного, особистісно-рефлексивного показників та визначених критеріїв, а також рівнів (низький (алгоритмічний), середній (продуктивний), високий (рефлексивно-творчий)). Визначено перспективи подальших наукових досліджень.

Ключові слова: викладач фізичного виховання, багатогалузевий заклад вищої освіти, готовність до виконання професійних функцій, критерії, показники, рівні готовності.

Criteria, indicators, and levels of Physical education teachers' readiness to perform professional functions at multidisciplinary institutions of higher education

Annotation. The article is devoted to the problem of determining the criteria, indicators, and levels of readiness of physical education teachers to perform professional functions in multidisciplinary institutions of higher education. An analysis of the scientific and pedagogical literature was carried out, highlighting the problems of specifying the essence of the concepts "criterion", "indicator", "level of readiness". The purpose of the article is to highlight the results of a study devoted to the determination of criteria, indicators and levels of readiness of physical education teachers to perform professional functions in multidisciplinary institutions of higher education. The criterion is considered as the essence

¹ Федір Загура, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри атлетичних видів спорту, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, <https://orcid.org/0000-0002-5889-4399>

of the result of the implementation of the content and operational components of professional development, which is identified and applied by physical education teachers of multi-disciplinary institutions of higher education, which can be programmed, characterized and measured using the specified indicators. The indicator is interpreted as a sign by which the evaluation of motivational-value, cognitive-cognitive, personal-reflective and operational-activity criteria will be carried out, which fulfill the purpose of measuring the degree of readiness of physical education teachers to perform professional functions in a multi-disciplinary institution of higher education. Low (algorithmic), medium (constructive), high (reflective-creative) levels were determined to determine the levels of readiness of physical education teachers to perform professional functions in a multidisciplinary institution of higher education and to diagnose their dynamics. The motivational, epistemological, activity and personal components of physical education teachers' readiness to perform professional functions in multi-disciplinary institutions of higher education and their formation are proposed to be evaluated in accordance with motivational-value, cognitive-cognitive, operational-activity, personal-reflexive indicators and defined criteria, as well as levels (low (algorithmic), medium (productive), high (reflective and creative)). Prospects for further scientific research are determined.

Keywords: teacher of Physical education, multidisciplinary institution of higher education, readiness to perform professional functions, criteria, indicators, and levels of readiness.

Вступ

Професійний розвиток викладачів фізичного виховання, як система, що охоплює формальне, неформальне та інформальне навчання розглядається як потужний інструментарій формування готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти. Важливо підкреслити, що готовність викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій слід розуміти як особливий активний і діяльнісний стан, а також як сукупність знань, умінь і навичок, професійних цінностей і ставлення, здібностей та особистісних якостей, що формуються, розвиваються та освоюються в умовах неперервного професійного розвитку, а їх інтеграція складає основу для ефективного виконання професійних функцій в академічному середовищі багатогалузевого закладу вищої освіти у контексті організаційної, наукової, навчальної, навчально-методичної, міжнародної, оздоровчо-профілактичної, спортивно-дозвілдової та спортивної роботи. Для розуміння особливостей процесу формування готовності викладачів фізичного виховання доцільно виокремити критерії, показники та рівні готовності, що дасть змогу зрозуміти сутність процесу навчання та формування її компонентів, серед яких мотиваційний, гносеологічний, діяльнісний та особистісний. У цьому контексті доцільно зауважити, що в основу виокремлення критеріїв слід покласти врахування поділу професійного розвитку викладачів фізичного виховання багатогалузевих закладів вищої освіти на чотири етапи: I етап – адаптації в академічному середовищі багатогалузевого закладу вищої освіти, II етап – вдосконалення професійної компетентності, III етап – накопичення досвіду, IV етап – професійної майстерності та експертизи.

Важливим є врахування вимог до професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти, що задекларовані у нормативно-правовій базі вищої освіти, а також характеристика професійних функцій викладачів фізичного виховання: діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній,

оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі. Не применшуємо значення здатності викладачів фізичного виховання до неперервного професійного розвитку, а також рівня сприятливості академічного середовища багатогалузевого закладу вищої освіти до їхнього професійного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать результати аналізу джерельної бази дослідження, проблема готовності, її структурованості, критеріїв та показників, рівнів її сформованості відображена у низці наукових публікацій. Передусім звернемося до науково-педагогічної літератури, що висвітлює проблему трактування таких понять, як «критерій», «показник» та «рівень».

У Словнику-довіднику з професійної педагогіки зазначено: «критерій – мірило оцінки, судження, необхідна та достатня умова проявлення або існування якогось явища чи процесу. Очевидно, розгляд будь-якої досліджуваної величини повинен включати до себе не тільки ознаки її компонентів, а й критерії, що визначають вираження тієї чи іншої ознаки в розглядуваному процесі або явищі» [7, 95]. Заслуговує на увагу дослідження, в якому авторка тлумачить поняття «критерій» як «характеристику чогось (від грецьк. *kritérion* – «судити», *kritēs* – критик) – стандартний, еквівалентний – як мірило розрізнення, засіб судження – ознака, підстава, правило прийняття рішення щодо оцінки будь-чого на відповідність поставленим вимогам [5, 158]. Ми суголосні з авторкою, що «критерій допомагає прогнозувати, які результати й поведінку виявляє суб'єкт у певній ситуації. Суттєвою властивістю критерію має бути його «видимість» – помітність, проявленість, «звучність». Критерій є необхідною умовою належності до певного класу явищ (подій). Критерії повинні бути наповнені відповідними показниками, які мають діагностичний характер» [5, 158].

Дослідники виокремлюють вимоги, відповідно до яких слід обґрунтовувати критерії. Зокрема зазначається, що «критерії мають виразно розкривати основні тенденції функціонування і розвитку аналізованих явищ та процесів; завдяки критеріям забезпечується взаємозв'язок між усіма складовими аналізованого явища; повинні визначатися через показники, за якими можна оцінити більшу або меншу міру його вираженості; мають характеризувати динаміку якості в часі та просторі; повинні визначати якість та поєднуватись з кількісними та якісними показниками, доповнюючи один одного» [5, 159]. Беручи до уваги здобутки методології сучасної педагогічної науки, погоджуємося, що «визначення критеріїв – одне зі складних завдань педагогічної науки, оскільки питання критеріїв пов'язані із заходами підвищення ефективності професійної діяльності. Це питання про те, які параметри даного процесу необхідно вимірювати. Водночас вони є актуальними і щодо визначення якості професійної діяльності» [1, 10].

На основі аналізу літератури з питань методології науки, вважаємо за доцільне послуговуватися поняттям «критерій», як таким, що відображає суть результату реалізації змістового та операційного компонентів професійного розвитку, що його виявляють та застосовують викладачі фізичного виховання багатогалузевих закладів вищої освіти, який можливо запрограмувати, схарактеризувати та виміряти, послуговуючись визначеними показниками.

Таке визначення поняття «критерій» обґрунтовує потребу у конкретизації системи показників, що відобразатимуть зміни у якісній структурі готовності викладачів фізичного виховання багатогалузевих закладів вищої освіти до виконання професійних функцій, а їх визначення здійснюватиметься за допомогою відповідних інструментів діагностики. Дослідники пропонують детермінувати «показник» як «свідчення, доказ, ознаку чого-небудь, тобто показник критерію (індикатор, ознака) – це деяка величина або якість критерію, міра прояву критерію; кількісна або якісна характеристика, за якою визначають різні стани об'єкта» [6, 173]. Беручи до уваги

тлумачення сутності та характеристики поняття «показник», представлені у науковій літературі, а також його співвідношення до поняття «критерій» як «конкретне до загального», послуговуватимемося у нашому дослідженні цими поняттями для діагностики динаміки у рівнях сформованості готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій.

Показники будемо використовувати як ознаку, за якою здійснюватиметься оцінювання мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, особистісно-рефлексивного та операційно-діяльнісного критеріїв, що виконують призначення мірила ступеню готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти.

Досліджуючи професійну компетентність персоналу, Р. Гуревич запропонував визначення трьох рівнів її сформованості: базовий («рівень представлення, розуміння і початкової готовності до реалізації професійних функцій»), середній («рівень якісного виконання посадових обов'язків, що дозволяє продуктивно застосовувати знання, уміння і досвід професійної діяльності під час здійснення посадових функцій») і вищий («рівень креативної екстраполяції») [3, 35]. Екстраполюючи напрацювання автора, для визначення рівнів готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти та діагностики їхньої динаміки визначаємо низький (алгоритмічний), середній (конструктивний), високий (рефлексивно-творчий) рівні [3].

Формулювання мети статті. Метою нашої статті є висвітлення результатів дослідження, присвяченого визначенню критеріїв, показників та рівнів готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевих закладах вищої освіти.

Результати

Виконаємо декомпозицію готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за мотиваційним, гносеологічним, особистісним та діяльнісним компонентами, а також конкретизуємо критерії та показники, які використовуватимемо для оцінювання рівнів готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій за визначеними компонентами.

Для забезпечення об'єктивності, чіткості та ефективності діагностики динаміки у рівнях готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій нами запропоновано та обґрунтовано виокремлення критеріїв, що характеризують чотири компоненти готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій: мотиваційно-ціннісний критерій (мотиваційний компонент), когнітивно-пізнавальний (гносеологічний компонент), особистісно-рефлексивний (особистісний компонент), операційно-діяльнісний (діяльнісний компонент).

У нашому дослідженні низький рівень (алгоритмічний) рівень готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти характеризує типове виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвілєвій та спортивній роботі.

Середній (конструктивний) рівень готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти засвідчує здатність до виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної,

мотиваційно-стимулювальної функції в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі, яким притаманний типових характер завдань, а також завдань «підвищеної складності і невизначеності» [3].

Високий (рефлексивно-творчий) рівень готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти фіксує здатність до творчого використання комплексу знань, умінь і навичок, професійних цінностей і ставлення з метою удосконалення професійної діяльності, забезпечення її результативності та ефективності на основі розробки власних та запозичення кращих практик щодо реалізації діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі.

У полі нашого дослідницького інтересу – мотиваційний компонент готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти та визначення рівня його сформованості. Для цього виокремлюємо мотиваційно-ціннісний критерій. Мотиваційно-ціннісний критерій відображає сформованість загальнолюдських та професійних цінностей і ставлення (інтелектуальні, професійні, гуманістичні, демократичні, соціальні, морально-етичні, естетичні) викладача фізичного виховання; вмотивованість викладача фізичного виховання до якісного виконання професійних функцій та досягнення успіху; сформованість власної професійно-педагогічної позиції та розуміння місця професії у суспільному розвитку; усвідомлення значення і потреби, позитивна мотивація та прагнення до неперервного професійного розвитку для досягнення акме; розуміння власної особистісної та професійної ролі у професійній підготовці фахівців, розвитку багатогалузевого закладу вищої освіти та системи вищої освіти; спрямованості на творчість та інноваційність у професійній діяльності, що гармонізує зі стратегією розвитку багатогалузевого закладу вищої освіти тощо. Адже, як зазначає О. Вознюк, «серед педагогічних пріоритетів, які виділяють науковці, проблема цілеутворення постає найважливішим мотиваційним механізмом реалізації процесу розвитку педагогічних явищ. Дійсно, мета є необхідною умовою цього процесу, без якого останній неможливо здійснити» [2, 10].

До показників мотиваційно-ціннісного критерію відносимо:

- позитивну мотивацію до професійної діяльності у багатогалузевому закладі вищої освіти та професійного розвитку на неперервній основі;
- комплекс загальнолюдських та професійних цінностей і ставлення;
- чітку професійну позицію та спрямованість на реалізацію власного потенціалу у професійному середовищі та академічному середовищі багатогалузевого закладу вищої освіти.

Про низький рівень (алгоритмічний) рівень сформованості мотиваційного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за мотиваційно-ціннісним критерієм йдеться тоді, коли викладач фізичного виховання не усвідомлює та не виявляє мотивації до професійної діяльності у багатогалузевому закладі вищої освіти та професійного розвитку на неперервній основі; демонструє відсутність зацікавлення та бажання досягнути успіху у виконанні професійних функцій; не виявляє загальнолюдські та професійні цінності і ставлення у професійній діяльності, сформовану професійно-педагогічну позицію та бажання реалізувати особистісний і

професійний потенціал. У цьому випадку відсутня спрямованість на розвиток творчості та інноваційності у професійній діяльності тощо.

Середній (конструктивний) рівень сформованості мотиваційного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за мотиваційно-ціннісним критерієм засвідчують такі ознаки: часткове усвідомлення та достатній рівень мотивації до професійної діяльності у багатогалузевому закладі вищої освіти та професійного розвитку на неперервній основі; ситуативне зацікавлення та бажання досягнути успіху у виконанні професійних функцій; конструктивне вираження загальнолюдських та професійних цінностей і ставлення у професійній діяльності, посередній рівень сформованої професійно-педагогічної позиції та бажання реалізувати особистісний і професійний потенціал в академічному середовищі багатогалузевого закладу вищої освіти; помірна спрямованість на розвиток творчості та інноваційності в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі у багатогалузевому закладі вищої освіти тощо.

Високий (рефлексивно-творчий) рівень сформованості мотиваційного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за мотиваційно-ціннісним критерієм фіксує повноцінне усвідомлення, високий рівень позитивної мотивації до професійної діяльності у багатогалузевому закладі вищої освіти та професійного розвитку на неперервній основі; стійке зацікавлення та бажання досягнути успіху у виконанні діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій; яскраве вираження загальнолюдських та професійних цінностей і ставлення у професійній діяльності, сформованої професійно-педагогічної позиції та бажання реалізувати особистісний і професійний потенціал в академічному середовищі багатогалузевого закладу вищої освіти; чітку професійну позицію та виражену спрямованість на розвиток творчості та інноваційності в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі, що гармонізує зі стратегією розвитку багатогалузевого закладу вищої освіти тощо.

Оцінювання рівня сформованості гносеологічного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти здійснюватимемо за когнітивно-пізнавальним критерієм. Когнітивно-пізнавальний критерій характеризує структурованість та системність знань нормативно-правової бази вищої освіти національного та інституційного рівнів, вимог до професійної компетентності та професійної діяльності науково-педагогічних працівників; щодо можливостей використання внутрішніх та зовнішніх ресурсів для професійного розвитку на основі рефлексії власного досвіду; особливостей організації та реалізації наукової роботи у багатогалузевому закладі вищої освіти, а також розповсюдження результатів досліджень; забезпечення якості освітньої діяльності викладача фізичного виховання, а також якості освітнього процесу; методики викладання фізичного виховання, що інкорпорує традиційні та інноваційні освітні технології; розробки навчально-методичного забезпечення та його ефективного використання; специфіки розвитку міжнародної діяльності та використання передового досвіду для удосконалення професійної діяльності; організації оздоровчо-профілактичної та спортивно-дозвіллевої роботи, як важливого компоненту розвитку академічного середовища багатогалузевого закладу вищої освіти, популяризації рухової активності та здорового способу життя учасників

академічної спільноти; використання потенціалу спортивної роботи для розвитку здобувачів освіти та формування позитивного іміджу багатогалузевого закладу вищої освіти на ринку освітніх послуг тощо. Окрім охарактеризованої системи знань, когнітивно-пізнавальний критерій відображає пізнавальну здатність викладача фізичного виховання, що охоплює гнучкість мислення, готовність до пошуку, обробки, аналізу, синтезу та творчого використання інформації у професійній діяльності, когнітивно-ціннісне ставлення до навколишнього середовища та членів академічної спільноти тощо.

Когнітивно-пізнавальний критерій характеризують такі показники:

- повнота, глибина, структурованість та системність соціально-гуманітарних, фундаментальних, методичних, психолого-педагогічних, інформаційно-технологічних, практичних знань, що дозволяють виконувати діагностично-прогностичну, проектувально-конструктивну, управлінсько-лідерську, гностично-експертну, моніторингово-рефлексивну, мотиваційно-стимульвальну функції у багатогалузевому закладі вищої освіти, а також формують основу для подальшого творчого використання здобутків сучасної науки;
- комплекс знань про активізацію пізнавальної діяльності та професійний розвиток;
- усвідомлення власного рівня професійної компетентності та потреби у подальшому професійному розвитку.

Про низький рівень (алгоритмічний) рівень сформованості гносеологічного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за когнітивно-пізнавальним критерієм йдеться тоді, коли діяльність викладачів фізичного відображає фрагментарний характер соціально-гуманітарних, фундаментальних, методичних, психолого-педагогічних, інформаційно-технологічних, практичних знань, що дозволяють виконувати професійні функції у багатогалузевому закладі вищої освіти, відповідно до встановлених правил та інструкцій; ситуативне виявлення знань про активізацію пізнавальної діяльності та професійний розвиток; нерозуміння власного рівня професійної компетентності та потреби у подальшому професійному розвитку.

Середній (конструктивний) рівень сформованості гносеологічного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за когнітивно-пізнавальним критерієм засвідчують такі ознаки: наявність соціально-гуманітарних, фундаментальних, методичних, психолого-педагогічних, інформаційно-технологічних, практичних знань, що є достатніми для виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти; продуктивне володіння знаннями про активізацію пізнавальної діяльності та професійний розвиток; посереднє усвідомлення власного рівня професійної компетентності та потреби у подальшому професійному розвитку.

Високий (рефлексивно-творчий) рівень сформованості гносеологічного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за когнітивно-пізнавальним критерієм фіксує інтегрованість та системність соціально-гуманітарних, фундаментальних, методичних, психолого-педагогічних, інформаційно-технологічних, практичних знань, що дозволяють виконувати діагностично-прогностичну, проектувально-конструктивну, управлінсько-лідерську, гностично-експертну, моніторингово-рефлексивну, мотиваційно-стимульвальну функції у багатогалузевому закладі вищої освіти, а також формують основу для подальшого творчого використання здобутків сучасної науки; комплексне володіння знаннями про активізацію пізнавальної діяльності та професійний розвиток; чітке та глибоке

усвідомлення власного рівня професійної компетентності та стійкої потреби у подальшому професійному розвитку.

У нашому дослідженні за допомогою особистісно-рефлексивного критерію оцінюватимемо рівень сформованості особистісного компонента готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти. Як зазначають науковці, «професіоналізм особистості є якісною характеристикою суб'єкта праці, що відображає високий рівень професійно важливих або особистісно-ділових якостей, креативності, мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, спрямовані на позитивний розвиток» [9, 162].

Погоджуємося, що професійний розвиток слід розглядати як процес «зростання, становлення, інтеграцію та реалізацію у педагогічній діяльності професійно значущих особистісних рис та здібностей, професійних знань і вмінь; активне якісне перетворення людиною свого внутрішнього світу» [8, 43]. Особистісно-рефлексивний критерій охоплює індивідуальний стиль професійної діяльності викладача фізичного виховання у багатогалузевому закладі вищої освіти, що відображає унікальність особистісного та професійного розвитку, зрілості та сформованості особистості науково-педагогічного працівника, що дозволяє досягнути результативності в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі на основі рефлексії, визначення власних переваг та недоліків, врахування інтересів та потреб, особистісних та професійних якостей для подальшого вдосконалення та досягнення професійної майстерності. Адже у контексті акмеологічного підходу, науково-педагогічний працівник зорієнтований «на високу якість освіти на основі мотивації досягнень, саморозвитку, творчості, інновацій, цілісного розвитку педагога і учня» [4, 67].

Показниками особистісно-рефлексивного критерію вважатимемо:

- ступінь сформованості особистісних та професійних якостей (ініціативність, відкритість, лідерство, самостійність, творчість, зорієнтованість на постійний розвиток та вдосконалення), що дозволяють здійснювати саморозвиток та самооцінювання;
- здатність до реалізації професійного розвитку упродовж всієї професійної діяльності (рефлексія власної діяльності, готовність до індивідуального та колегіального оцінювання).

Про низький рівень (алгоритмічний) рівень сформованості особистісного компонента готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за особистісно-рефлексивним критерієм йдеться тоді, коли викладач фізичного виховання демонструє фрагментарний характер сформованості особистісних та професійних якостей, що дозволяють здійснювати саморозвиток та самооцінювання на ситуативній основі; недостатність знань, умінь і навичок, професійних цінностей і ставлення, що не дозволяють реалізовувати професійний розвиток у повному обсязі, використовувати потенціал рефлексивної практики; неготовність до індивідуального та колегіального оцінювання професійної діяльності.

Середній (конструктивний) рівень сформованості особистісного компонента готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за особистісно-рефлексивним критерієм засвідчують такі ознаки: поміркована сформованість особистісних та професійних якостей, що передбачає ситуативний прояв ініціативності, часткову відкритість до спілкування, співпраці та конструктивної критики, обмежене застосування кращих лідерських практик і демонстрацію самостійності, поодиноке застосування творчого підходу до виконання професійних функцій, посередню зорієнтованість на розвиток та

вдосконалення, що дозволяють здійснювати саморозвиток на основі часткового використання потенціалу системи професійного розвитку багатогалузевого закладу вищої освіти та пропозицій зовнішніх провайдерів програм професійного розвитку, а також самооцінювання виконуваних професійних функцій; середня сформованість здатності до реалізації професійного розвитку упродовж всієї професійної діяльності на основі використання рефлексивного інструментарію для аналізу та оцінювання професійної діяльності на індивідуальному та колегіальному рівнях.

Високий (рефлексивно-творчий) рівень сформованості особистісного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за особистісно-рефлексивним критерієм фіксує чітку сформованість особистісних та професійних якостей, що передбачає прояв ініціативності, відкритості до спілкування, співпраці та конструктивної критики, застосування кращих лідерських практик, демонстрацію самостійності, застосування творчого підходу до виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій, зорієнтованість на постійний розвиток та вдосконалення, що дозволяють здійснювати саморозвиток на основі використання потенціалу системи професійного розвитку багатогалузевого закладу вищої освіти та пропозицій зовнішніх провайдерів програм професійного розвитку, а також самооцінювання результативності організаційної, наукової, навчальної, навчально-методичної, міжнародної, оздоровчо-профілактичної, спортивно-дозвіллевої та спортивної роботи; сформованість здатності до реалізації професійного розвитку упродовж всієї професійної діяльності на основі використання рефлексивного інструментарію для аналізу та оцінювання професійної діяльності на індивідуальному та колегіальному рівнях.

Щодо операційно-діяльнісного критерію, за яким оцінюватимемо діяльнісний компонент готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти, визначаємо його на основі оцінювання здатності викладача фізичного виховання застосовувати комплекс професійних знань для виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі; здійснювати пошук, обробку, аналіз та синтез, узагальнення та систематизацію можливостей, приймати виклики та перетворювати їх на можливості для вдосконалення професійної діяльності на індивідуальному та інституційному рівнях; проявляти ініціативність, творчість і підприємливість для збагачення власного досвіду професійного розвитку та професійного розвитку академічної спільноти багатогалузевого закладу вищої освіти.

Тут вважаємо за доцільне виконати діагностику відповідно до таких показників:

- уміння і навички практичного застосування комплексу професійних знань для виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі;
- здатність до мобілізації особистісного потенціалу та потенціалу кафедри фізичного виховання для забезпечення якості професійної діяльності та професійного розвитку на неперервній основі.

Про низький рівень (алгоритмічний) рівень сформованості діяльнісного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за операційно-діяльнісним критерієм йдеться тоді, коли викладач фізичного виховання демонструє обмеженість здатності застосовувати професійні знання для виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій; недостатній рівень умінь і навичок та готовності до мобілізації особистісного потенціалу та потенціалу кафедри фізичного виховання для забезпечення високоякісної професійної діяльності та ефективності професійного розвитку на неперервній основі.

Середній (конструктивний) рівень сформованості діяльнісного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за операційно-діяльнісним критерієм засвідчують такі ознаки: помірковане застосування професійних знань для виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі; посередню здатність та ситуативну готовність до використання особистісного потенціалу та потенціалу кафедри фізичного виховання для забезпечення високоякісної професійної діяльності та ефективності професійного розвитку на неперервній основі.

Високий (рефлексивно-творчий) рівень сформованості діяльнісного компоненту готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти за операційно-діяльнісним критерієм фіксує системне, творче, конструктивне, застосування комплексу професійних знань для виконання діагностично-прогностичної, проектувально-конструктивної, управлінсько-лідерської, гностично-експертної, моніторингово-рефлексивної, мотиваційно-стимулювальної функцій в організаційній, науковій, навчальній, навчально-методичній, міжнародній, оздоровчо-профілактичній, спортивно-дозвіллевій та спортивній роботі; сформовану здатність та готовність до мобілізації особистісного потенціалу та потенціалу кафедри фізичного виховання для забезпечення високоякісної професійної діяльності та ефективності професійного розвитку на неперервній основі.

Отже, виокремлені та науково обґрунтовані критерії, показники та рівні забезпечують можливість для застосування діагностичного інструментарію з метою оцінювання готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти, що формуються у результаті використання авторської системи професійного розвитку.

Висновки

У статті подано трактування поняття «готовність викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій у багатогалузевому закладі вищої освіти» як особливого активного і діяльнісного стану, а також як сукупності знань, умінь і навичок, професійних цінностей і ставлення, здібностей та особистісних якостей, що формуються, розвиваються та освоюються в умовах неперервного професійного розвитку, а їх інтеграція складає основу для ефективного виконання професійних функцій в академічному середовищі багатогалузевому закладу вищої освіти у контексті організаційної, наукової, навчальної, навчально-методичної, міжнародної, оздоровчо-профілактичної, спортивно-дозвіллевої та спортивної роботи. Обґрунтовано виокремлення мотиваційного, гносеологічного, особистісного та

діяльнісного компонентів. Охарактеризовано критерії: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний. Визначено рівні (низький (алгоритмічний), середній (продуктивний), високий (рефлексивно-творчий), а також показники до кожного критерію: мотиваційно-ціннісний; когнітивно-пізнавальний; операційно-діяльнісний; особистісно-рефлексивний.

До перспектив подальших наукових досліджень відносимо дослідження та обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності викладачів фізичного виховання до виконання професійних функцій.

Список використаних джерел

1. Бермудес Д. Критерії та показники готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. Вип. 3(67). С. 10-13.
2. Вознюк О. В. Теоретичний базис акмеології. *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія*. Київ: Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 9-39.
3. Гуревич Р. С. Як визначити рівень професійної компетентності персоналу?. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2011. Вип. 1. С. 22-27.
4. Дубасенюк О. А. Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки майбутніх педагогів. *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія*. Київ: Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 59-122.
5. Кінах Н. В. *Теоретико-методичні засади формування професійно-педагогічного підприємництва учителя початкової школи в умовах неперервної освіти*. (Дисертація д-ра пед. наук: спеціальність 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти). Луцьк-Хмельницький: Волинський національний університет імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України, Хмельницький національний університет, 2022.
6. Коновалов Д. О. Критерії та показники діагностування сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів сухопутних військ до професійної діяльності. *Eurasian scientific discussions: proceedings of VIII International scientific and practical conference*. Barselona, Spain: Barca Academy Publishing, 2022. P. 171-177.
7. Семенова А. В. (ред.). *Словник-довідник з професійної педагогіки*. Одеса: Пальміра, 2006.
8. Смолюк А. І. *Професійний саморозвиток майбутніх учителів початкової школи в освітньому середовищі педагогічного коледжу*. (Дисертація канд. пед. наук: спеціальність 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти). Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2018.
9. Чернишова Є. Р., Колосова Л. М., Любченко Н. В., Морозова М. Е. *Теорія та практика управління професійним розвитком науково-педагогічних та педагогічних працівників в умовах трансформаційних змін в освіті: колективна монографія*; Є. Р. Чернишова (ред.). Луцьк: Вежа-Друк, 2015.